

проф. др **Ненад С. Милошевић**
Универзитет у Београду
Православни богословски факултет
Катедра за литургику

Света тајна јелеосвећења у рукописним Молитвословима (8. до 13. век)

Већ од краја 8. века*, када се датује најстарији сачувани византијски Молитвослов (Codex Barberini gr. 336), бива могућим праћење развоја свете тајне јелеосвећења у владајућем литургијском типу Православне Цркве. Сходно сведочанствима за остале рукописне грађе, изворна садржина ове тајне остала је готово непромењена све до 11. века. Две молитве, *Молишва освећења јелеја* и *Молишва ѱомазања*¹, и даље, у главном, представљају једине елементе актуелне акулотије. Међутим, у кодексу Grottaferrata Г.β. IV из 10. века², као и у кодексу Париске националне библиотеке Coislin 213 из 1027. године³, појављује се поредак свете тајне јелеосвећења под карактеристичним називом: „Чин и акулотија, која бива од седам презвитера, над јелејем за болесног“⁴, са новим садржајем и усложњеним поретком.

Неколико сачуваних рукописних Молитвослова различитога порекла указују да је у целој византијској Цркви, бар у периоду од 8. до 11., па чак и 12. века, била у употреби форма тајне јелеосвећења слична оној из претходних векова. Прва молитва, *Молишва над јелејем за болесног*, из Барберинског кодекса, што је у ствари молитва освећења уља, остала је непромењена у већини молитвослова, док ће друга молитва, *Молишва ѱомазања*, у случајевима када је уопште има, варирати од кодекса до кодекса⁵. Имајући у виду претходно нераскидиву везу свете тајне јелеосвећења и Свете Евхаристије, као и сведочанства Молитвослова из истог периода, а који садрже детаљнија упутства о начину савршавања актуелне свете тајне, могуће је са

* Овај рад је настао у оквиру пројекта бр. 179078 „Српска теологија у двадесетом веку: фундаменталне претпоставке теолошких дисциплина у европском контексту – историја и савремена перспектива“, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

¹ Видети: Ненад Милошевић, „Света тајна јелеосвећења у древним литургијским списима (од 1. до 8. века)“, у: *Српска теологија у двадесетом веку: фундаменталне претпоставке теолошких дисциплина у европском контексту – историја и савремена перспектива*, Београд 2012, 52-66.

² *Исцо*.

³ Stefano Parenti, *L'Euclologio manoscritto Г.β. IV (X sec.) della Biblioteca di Grottaferrata*, Romae 1994, 56-58.

⁴ А. Дмитријевскога, *Описаніе литургическихъ рукописей хранящихся въ библиотекахъ православнаго востока, Толіка*, томъ I, Кіевъ 1895, и томъ II, *Евхологіа*, Кіевъ 1901, 1017-1019.

⁵ Coislin 213.

сигурношћу закључити да се освећење уља савршава у склопу Божанствене Литургије, док се помазање болесника врши одмах после Литургије у дому болесника⁶.

„*Молитва над јелејем за болесног*“⁷

„Господе, који милошћу и милосрђем Својим исцељујеш патње душа и тела наших, Ти сам, Владико, освети јелеј овај, да онима који се помазују њиме буде на исцељење и на ослобођење од сваке страсти и болести, болести телесне, плотске и духовне нечистоте⁸, и свакога зла, да се и у овоме прослави Пресвето Име. Јер си Ти који нас милује и спасава, Бог наш, и Теби славу...“

„*Молитва над јелејем за болесног, груја*“⁹

„Господе, Оче милосрђа и Боже сваке утехе, велики у милости и богати у доброту, који си нас поучио преко Твојих Светих Апостола да се са јелејем и молитвом презвитера исцељују болести народа; заповеди да јелеј овај буде на исцељење онима који се помазују њиме, за ослобођење од сваке болести и сваке слабости оних који од Тебе очекују спасење. Да, Владико Боже, молимо Ти се, Свесилни Господе који спасаваш, једини лекару душа и тела, исцели и слугу Твога јелејем Твоје благости, да и сада узимајући удела у Твојем човекољубљу, славимо Тебе који чиниш ствари велике и чудесне, и славне и дивне. Јер си Ти Бог милости, милосрђа и човекољубља...“

Рукописни Молитвослови - Grottaferrata Г.β. IV из 10. века, затим Grottaferrata G.b1 (Bessarion) из 11. века, као и Париске националне библиотеке Coislin 213 из 1027. године, представљају веома значајну прекретницу у развоју свете тајне јелеосвећења. Поред *Молитиве освећења јелеја* и *Молитиве помазања болесника*, овом чину се додаје и Јектенија, као и један пар чтенија, Апостол и Еванђеље. Али, упркос томе, сам начин савршавања свете тајне постаје, већ сада, веома сложен, мимо иједне друге свете тајне коју је литургијска пракса Цркве познавала до назначенога времена. Такву сложеност условљава, пре свега, неопходност учешћа седам свештеника, при чему сваки од њих понавља сваку молитву и помазује болесника, а целокупни чин, са претходно савршеном Божанственом Литургијом, понавља се седам пута у току седам узастопних дана (Coislin 213 и Bessarion)¹⁰. Осим усло-

⁶ Сравни: Ν. Μιλόσεβιτς, *Η Θεία Εὐχαριστία ὡς κέντρον τῆς Θείας λατρείας*, Θεσσαλονίκη 2001, 224.

⁷ *Исхо*.

⁸ Барберински 336 (8. век), Синајски 958 и Скриптенте Г.β. VII (10. век), Синајски 959 (11. век) и Синајски 973 (12. век).

⁹ Део Молитве који гласи: „... плотске и духовне нечистоте“, изостављен је у савременим Молитвословима, како у јелинском, тако и у словенском издању.

¹⁰ У синајским рукописима 958 и 959 друга молитва није забележена. У поменутом синајском рукопису 959, на два места се налази „Молитва над јелејем за болесног“ (л. 70 и л. 101; видети: А. Дмитријевског, *Описаније литургијских рукописей, томъ II, Евѡлогја*, Киевъ 1901, 49. и 56.), при чему у првом случају постоји само једна молитва, док је на другоме месту садржана и „Молитва друга над болесником: *Господе Боже наш, који си дугошрајна сѣрадања речју исцелио...*“ У Синајскоме 962 (11-12. век), после „Молитве над јелејем за болесног“, следи „Молитва над болесним: *Оче Свешти, лекару душа и шела, који си послао Јединородној Сина свој...*“, која би, иако се у неким старијим кодексима налази као засебна „Молитва над болесним“, дакле без претходне *молитиве освећења уља* (Синајски 957 из 9-10. века), овде, по свему судећи, могла бити *молитва помазања*, јер је управо та молитва и у Гоаровом Молитвослову (Jacobus Goar, *Euchologion sive rituale Graecorum*, Graz 1960, 338), као и у потоњим штампаним Молитвословима, прва молитва помазања. У рукопису Скриптенте Г.β. VII (10. век) „Молитва друга над уљем за болесног“ је, такође, молитва освећења уља. С обзиром

жњавања саме аколутије, најкарактеристичнија особина ових кодекса јесте указ о начину њенога комбиновања са Божанственом Литургијом.

Мноштво рукописних Молитвослова, који се у већини случајева међусобно разликују у самој садржини и поретку, чини немогућим заједнички, па чак ни хронолошки приказ, поретка тајне јелеосвећења који се јавља у периоду после 10. века. У ранијим истраживањима тематике јелеосвећења утврдили смо да се диференцијација рукописних Молитвослова може извршити само условно, и то на основу сродности поретка те свете тајне¹¹. Тако, на пример, запажамо да постоје рукописи према којима се јелеосвећење савршава и у виду понављања аколутије ове свете тајне током седам дана, затим савршавањем седам Литургија у седам различитих храмова пре савршавања јелеосвећења, или пак, понављањем свете тајне, током седам дана, појединачно од стране свакога од седам свештеника.

Најкарактеристичнији, али и најстарији пример усложњене аколутије јелеосвећења налази се у кодексу Grottaferrata Г.β. IV, из 10. века. Тајна се, према овоме Молитвослову, савршавала увече после вечерња или ујутро пре јутрења, а била су потребна седморица презвитера¹². После почетног возгласа појани су одговарајући тропари, затим је следила Сугуба јектенија, потом Мирна, да би у наставку биле изговоране три Молитве освећења јелеја. На Литургији која је следила, Прокимен, Апостол, Атилијариј и Еванђеље су се односили на јелеосвећење. Напослетку, сваки од седморице свештеника је, на крају Литургије, изговарао исту молитву помазања и онда помазивао болесног.

„Аколутија уз (помоћ) Божију како треба вршиши светиј јелеј за болесној“¹³

- Позив седам презвитера¹⁴

- Савршавање аколутије увече или пре јутрења¹⁵

да поменутој молитви следи „Молитва над водом која се узима за исцељење болеснога и надвратника домова“, те, потом, две молитве „Молитва за болесног“ и „Молитва друга за болесног“, могао би се извући закључак да се ради о две молитве помазања, и у случају да се болесник помазује уљем (што предвиђа прва молитва), или водом (што предвиђа друга молитва). Опширније видети у: Gaetano Passarelli, *L'Euclologio Cryptense Г.β. VII*, АВ 36, Θεσσαλονίκη 1982, 126.

¹¹ За разлику од наведена два кодекса, Grottaferrata Г.β. IV не предвиђа седмоструко савршавање свете тајне.

¹² Видети: N. Μιλόσεβιτς, нав. дело, 225.

¹³ Имајући у виду овај Молитвослов, не би се могли сложити са тврђењем знаменитог литургичара и професора Атинскога богословскога факултета Панајота Трембеласа, заснованом на сведочанству Никифора II Константинопољског (1260-1261), да је патријарх Константинопољски Арсеније Авторијан (1255-1260) издао указ о обавезности савршавања јелеосвећења од стране седморице свештеника (Νικιφόρος Κωνσταντινουπόλεως, PG 140, 808), што се, у складу са таквим ставом, десило у другој половини 13. века (видети: Π. Τρεμπέλα, *Μικρόν Εὐχολόγιον, τόμος Α΄*, Αθήναι 1950, 108). Ово тврђење блаженопочившег професора је изненађујуће, тим пре што он уграђује, у своје знаменито дело *Εὐχολοίον*, и кодекс Coislin 213 из 11. века, као и Синајски 973 из 12. века, а који такође садрже усложњену аколутију са седам свештеника. Не оспоравајући веродостојност Никифоровога извештаја, мишљења смо да је патријарх Арсеније ипак тај који је у Цариграду увео обавезност савршавања јелеосвећења од стране седам свештеника, и штавише, увео седам молитава, за сваког свештеника по једну, тојест оно што је већ било садржано у кодексу Синај 973 из 12. века, угледајући се на литургијску праксу јужне Италије, одакле и воде порекло наведени Молитвослови.

¹⁴ Grottaferrata Г.β. IV.

¹⁵ „Позивају се седморица презвитера“ (Grottaferrata Г.β. IV).

- Почетак¹⁶
- Тропари¹⁷
- Сугуба јектенија¹⁸
- Мирна јектенија¹⁹
- Молитва освећења јелеја²⁰
- Друга молитва јелеја²¹
- Трећа молитва јелеја²²
- Божанствена Литургија²³
- Молитва помазања²⁴
- Помазање болесника²⁵

Следећи Молитвослов, који завређује пажњу због особености усложњенога начина савршавања свете тајне јелеосвећења јесте кодекс Париске националне библиотеке Coislin 213 из 1027. године. Сходно диатаксису овога Молитвослова, аколутија јелеосвећења се савршава током седам дана, и то у домаћој капели, у саставу Божанствене Литургије.

*„Чин и аколутија, која бива од седам њрезвишера,
над јелејем за болесној“²⁶*

- Сабрање седам свештеника²⁷
- Савршавање проскомидије²⁸

¹⁶ Јелеосвећење „неки савршавају од вечери..., а други пре јутрења“ (Grottaferrata Г.β. IV).

¹⁷ „И говори један од свештеника – најстарији: *Блајословено Царсиѿво*“ (Grottaferrata Г.β. IV).

¹⁸ „И одмах почињу, сви заједно појући, сједалан на глас б: *Помилуј нас, Госјоде, ѿмилуј нас...* Стих: *Помилуј ме, Боже, ѿ великој милосјии Својој...* И поново говори исти тропар, и слави и говори богородичан: *Милосрђа извор (двери?) ошвори ми...*“ (Grottaferrata Г.β. IV).

¹⁹ „И после тога (после тропара), чини јектенију: *Помилуј нас, Боже...* Свештеник Молитву јектеније (усрдног мољења): *Госјоде, Боже наши, ѿрими ово усрдно мољење...* Возглас: *Јер си милосјив и човекољубив Бој наши...*“ (Grottaferrata Г.β. IV).

²⁰ „*Ојей и ојейу миру Госјоде се ѿмолимо, За вишњи мир и сјасење души наших...*“ (Grottaferrata Г.β. IV).

²¹ „*Помилуј Пресвѿју, Пречисју...* Молитва над јелејем за болесног: *Госјоде, који милосјив и милосрђем Својим исцѿљујеш ѿшине души и шела наших...*“ (Grottaferrata Г.β. IV).

²² „Молитва друга за исто: *Молимо Ти се, Госјоде Боже, да излјеш милосји Своју на јелеј овај...*“ (Goar 347), (Grottaferrata Г.β. IV).

²³ „Молитва друга за исто: *Пошаљи, Госјоде, обилну милосји Твоју на овај ѿлог маслине...*“ (Grottaferrata Г.β. IV).

²⁴ „И на Божанственој Литургији Прокимен глас 4: *Ја рекох: Госјоде, ѿмилуј ме, исцели душу...* Апостол: *Чийање из Саборне Посланице Јаковљеве* (Јак 5,13-20)... Алилуија, глас 2... Еванђеље по Јовану (Јов 4,46-?)“ (Grottaferrata Г.β. IV).

²⁵ „И као што је горе речено, сваки од презвитера сатворивши молитву, пали посебни фитиљ. После Божанствене Литургије сваки презвитер моли пентестихон, и одмах молитву“ (Grottaferrata Г.β. IV).

²⁶ „И после молитве узима фитиљ из кандила, чинећи са њиме знак крста трипут над светим јелејем, и угасивши га ставља га изван кандила, и после тога прилази свештеницима онај који треба да буде помазан, и помазују га светим јелејем, чинећи знак крста на челу његовом, и на ушима и на рукама, молећи се за њега. Потом га узима један од свештеника или ђакона, и помазује му цело тело светим јелејем, као што је претходно написано“ (Grottaferrata Г.β. IV).

²⁷ Coislin 213 (Grottaferrata Г.β. IV).

²⁸ Сабрање седам презвитера бива у домаћој капели (Coislin 213).

- Почетни возглас јелеосвећења²⁹
- 50. псалам³⁰
- Молитва освећења јелеја³¹
- Почетак Божанствене Литургије³²
- Антифони Литургије³³
- Вход³⁴
- Трисвета³⁵
- Прокимен³⁶
- Апостол³⁷
- Алилуија³⁸
- Еванђеље³⁹
- Причастен⁴⁰
- Заамвона молитва⁴¹
- Молитва помазања⁴²
- Помазање⁴³
- Еванђеље⁴⁴
- Јектенија⁴⁵
- Отпуст⁴⁶

²⁹ Проскомидију савршава један од седморице свештеника. Приноси се седам просфора, по броју свештеника који ће учествовати у светој тајни (Coislin 213).

³⁰ Свештеник који тога дана свештенодејствује говори: „*Блајословен Бој наи, свага...*“ (Coislin 213).

³¹ Исти тај свештеник пева 50. псалам (Coislin 213).

³² Док говори 50. псалам, свештеник узима суд са јелејем и сипа јелеј у кандило. „Затим говори: *Госјогу се јомошмо*, и чини ову молитву: *Госјоге, који мирошћу и милосрђем Својим*“. Док произноси возглас молитве пали фитиљ у кандилу. Ово понавља свих осталих шесторица свештеника (Coislin 213).

³³ Coislin 213.

³⁴ Coislin 213.

³⁵ „И после входа у слави и говори се: *Који блајогај узесмо*, и ниње богородичен: *Божанске природе јосјали смо причасници*“ (Coislin 213).

³⁶ Coislin 213.

³⁷ „Прокимен: *Ја рекох, Госјоге, јомилуј ме...*“ (Coislin 213).

³⁸ Јак 5,10-16. (Coislin 213).

³⁹ Coislin 213.

⁴⁰ Мат 10,1-8. (Coislin 213).

⁴¹ „*Чају сјаесења*“ (Coislin 213). Интересантно је да овај кодекс бележи примедбу да, ако се јелеосвећење савршава у прву суботу Поста или на Лазареву суботу, прво се говоре (Прокимен, Апостол, Алилујариј, Еванђеље, Причастен - што све певају и читају само свештеници) најпре празника, а потом „седам презвитера“, што ће рећи да је већ у 11. веку био обичај савршавања јелеосвећења у одређене дане свете Четрдесетнице.

⁴² Coislin 213.

⁴³ „*Оче Свети, Лекару душа и шела...*“ (Coislin 213).

⁴⁴ После возгласа молитве свештеник помазује освећеним јелејем крстолико чело, уши, груди и руке свих присутних. Затим обилазећи цео дом помазује врата, довратнике, надвратнике и стубове, чак и у кухињи и у штали певају: „*Извор исцелења, и Свети бесребреници, и Блајогај исцелења*“ (Coislin 213).

⁴⁵ Пошто заврши помазивање, враћа се у кућу и певају: „*Који блајогај узесмо*“. За то време један свештеник кади, а потом други говори: „*Премудросј, усјравно сјојећи чујмо*“ и чита Еванђеље свештеник који је литургисао: „*Пролажаше Исус кроз Јерихон...*“ (Лк 19, 1-10)“ (Coislin 213).

⁴⁶ „Затим Сугуба јектенија...“ (Coislin 213).

- Ломљење и разделявање хлебова⁴⁷
- Гашење фитиља у кандилу.⁴⁸

Кодекс 973 Синајске библиотеке из 12⁴⁹. века додатно усложњава начин савршавања свете тајне јелеосвећења, али и саму садржину аколутије. Поред седмо-струких садржајних целина, састављених од Трисветог, Антифона, Мирне јектеније, Молитве над јелејем и помазања болесног, у другом делу, после Литургије, следи нових седам целина састављених од: 50. псалма, Молитве помазања и самога помазања. Очи савршавања јелеосвећења служи се свеноћно бденије, а Литургију служи свих седам свештеника, али сада појединачно у седам различитих цркава.

„*Чин и аколутија свештоја јелеја*“⁵⁰

- Бденије⁵¹
- Седам Литургија у различитим храмовима⁵²
- Почетак тајне јелеосвећења⁵³
- Сипање воде, вина и уља⁵⁴
- Мирна јектенија⁵⁵
- Молитва⁵⁶
- Наставак јектеније
- Молитва⁵⁷

1. Први свештеник

- Трисвето⁵⁸
- 1. антифон⁵⁹
- Мирна јектенија⁶⁰

⁴⁷ Coislin 213.

⁴⁸ Coislin 213.

⁴⁹ Пошто разлик хлеб, служашчи свештеник гаси упалени фитиљ. На крају стоји указ о свакодневном служењу „док се не наврши седам“ (Coislin 213).

⁵⁰

⁵¹ А. Дмитрієвскаго, нав. дело, 101-109.

⁵² Синајски 973.

⁵³ Дан пре савршавања јелеосвећења, „сабира се седам презвитера и савршавају вечерње и панихиду, појући канон написан на крају књиге; такође и на јутрењи поју одговарајуће каноне“ (Синајски 973).

⁵⁴ „И по завршетку јутрења служи седам презвитера у разним црквама у име архистратига Михаила“ (Синајски 973).

⁵⁵ По окончаном јутрењу, „сабирају се (седам презвитера) и тако бива по поретку аколутија светог јелеја. Први свештеник, пошто саврши Предложење и окади цео храм, и донесе сасуд, тај презвитер говори: *Блајословен Бој наш, свида сага и увек...*“ (Синајски 973).

⁵⁶ „Затим (први презвитер) сипа воду светог Богојављења и вино и уље, осењујући их (знаком крста)... говорећи: *Блајословен Бој наш свида...* Исто чине у наставку свих седам презвитера“ (Синајски 973).

⁵⁷ „А после тога говори архијакон: *У миру... За вишии мир... За мир... Да нам се ојросіе сва сајрешења вољна... Да нас избави...*“ (Синајски 973).

⁵⁸ „Свештеник говори молитву: *Боже Велики и Чудесни...*“ (Goar 338), (Синајски 973).

⁵⁹ „Свештеник говори ову молитву: *Боже Велики и Вишии, коме се сва швар клања...*“ (Goar 339), (Синајски 973).

⁶⁰ „И одмах почињу говорећи: *Трисвешто, Оче наш, 40. ѿсалам, Алилуја, Алилуја, слава...* трипут“ (Синајски 973).

- Молитва⁶¹
- Наставак јектеније
- Паљење фитиља⁶²
- 2. *Дрући свешћеник*⁶³
 - Молитва⁶⁴
- 3. *Трећи свешћеник*
 - Молитва⁶⁵
- 4. *Четврти свешћеник*
 - Молитва⁶⁶
- 5. *Петти свешћеник*
 - Молитва⁶⁷
- 6. *Шестти свешћеник*
 - Молитва⁶⁸
- 7. *Седми свешћеник*
 - Молитва⁶⁹
 - Божанствена Литургија⁷⁰
 - 1-7. Први – седми свешћеник
 - 50. псалам⁷¹
 - Молитва⁷²
 - Тропари
 - Молитва помазања⁷³

⁶¹ „Затим говори 1. антифон, глас 2: *Благо човеку који не иде... Припев: Засћуйи ме, Госћоде... Слава, тропар гл. 6: Помилуј нас Госћоде, йомилуј нас... И сада, Милосрћа...*“ (Синајски 973).

⁶² „И затим први презвитер говори: *У миру... За вишњи...*“ (Синајски 973).

⁶³ „И одмах свешћеник твори молитву: *Госћоде Боже наш, који седши на херувимима...*“ (Синајски 973).

⁶⁴ „Затим овај презвитер узима фитиљ из кандила, чини њиме знак крста у уљу трипут, и затим га пали“ (Синајски 973).

⁶⁵ Трисвето, 50. псалам, Антифон, Мирна јектенија, Молитва и паљење фитиља сачињавају целине које понављају сва седморица свешћеника, с тим што се тропари, антифони и молитве мењају, а сваки свешћеник пали и по један нови фитиљ. Но, уколико нема довољнога броја свешћеника, у указању стоји упозорење: „онда аколутину савршавају два или три (свешћеника)“ (Синајски 973).

⁶⁶ „Госћоде Боже, који милошћу и милосрћем...“ (Гоаг 335).

⁶⁷ „Пошаљи, Госћоде, обилну милосћ Своју на овај йлод маслине...“ (Синајски 973).

⁶⁸ „Молимо Ти се, Госћоде Боже, да исћочии милосћ своју на уље ово...“ (Синајски 973).

⁶⁹ „Велики у милосћии и боћии у доброћии...“ (Синајски 973).

⁷⁰ „Госћоде Боже ани, Који си у милосћии и милосрћу Свом...“ (Синајски 973).

⁷¹ „Добри и Мноћомилосћивии, и Мноћосажаљивии, Сйворишељу и Царе...“ (Синајски 973).

⁷² „Затим седам презвитера почињу Божанствену Литургију, под првим презвитером који је проскомидисао или игуманом, и осталим саслужитељима.. и један говори *Прокимен*, други *Айосћол*, следећи *Алилуја*, следећи *Еванђеље* и следећи *Ђаконсћива*“. Чин јелеосвећења се наставља кроз Свету Литургију. Тропари на блажена, затим тропари после Входа, Прокимен, Апостол, Алилујариј, Еванђеље и Причастен су примерени светој тајни. Такође, Сугуба јектенија после Еванђеља је допуњена молењима за болесног. За време великога Входа сви служашчи свешћеници, пролазећи поред болесног, дотичу га се и тако улазе у свети олтар (Синајски 973).

⁷³ „И савршава се Божанствена Литургија до: *Блајосиљаћу Госћоде...* (Пс. 33), и не врши отпуст, већ одмах започињу 50. псалам“ (Синајски 973).

- Помазивање болесног⁷⁴
- Помазивање народа⁷⁵
- Причешће болесног⁷⁶
- Отпуст
- Одлазак у дом болесног⁷⁷
- Еванђеље⁷⁸

Током периода 13. века, у синајском рукописном Молитвослову 960⁷⁹, поред већ устаљенога садржаја, седмоделним целинама додају се још и Трисвето, Прокимен, Апостол, Алилујариј и Еванђеље, док је сама аколутија укомбинована у јутрење и Литургију, тако да се све то понавља у наредних седам дана. Сходно наведеном Молитвослову⁸⁰, четири прве молитве јелеосвећења садржане су у последовању јутрења, које се служи претходне вечери, тако да се прва молитва: „*Оче Свешћи, Лекару душа и шела...*“ говори одмах после Шестопсалмија, док се друга, „*Добри, човекољубиви...*“, говори после треће песме канона. После шесте песме канона следи трећа молитва: „*Владико Сведржшћелу, душеључе, који волиш слуће, Сјасишћелу...*“, и после девете: „*Царе Лекару болних, њред Тобом демони дрхће...*“ Преостали део аколутије уграђен је у Литургију следећег дана, на којој после сваког антифона следи молитва јелеја⁸¹. Након ове молитве следи такозвани седмоструки део јелеосвећења који се састојао из седам једнаких одељака: Мирне јектеније, Трисвете песме, Прокимена апостола, Апостола, Алилујарија, Еванђеља, Сугубе јектеније и Молитве помазања, после које је сваки од седморице презвитера прилазио и помазивао болесника⁸².

После изложених примера аколутије јелеосвећења, или најкарактеристичнијих варијанти у њеном развоју, значајно је истаћи да је тенденција ка даљем усложњавању, ионако већ веома компликованог диатаксиста, на крају довела до извеснога поједностављења њенога савршавања. Бројне околности, међу којима треба посебно истаћи ослабљену литургијску свест која се постепено, већ од периода 9.

⁷⁴ „А протопрезвитер говори: *Госјогу се ѡмолимо*. И говори молитву: *Госјоге Боже, који милошћу и милосрђем...* (Goar 335). И после Возгласа, узевши тај исти свештеник фитиљ из кандила чини њиме (знак) крста трипут у свето уље, и гасећи га, ставља га изван кандила“. Све ово понавља сваки од седам презвитера, с тим што се мења молитва. У складу са тим, 2. молитва која се признаје гласи: „*Оче Свешћи, лекару душа и шела...*“ (Goar 338); 3. молитва: „*Госјоге Сведржшћелу, Свешћи Царе, Боже...*“ 4. молитва: „*Госјоге Боже наш, Владару свих и Сјворшћелу свеја...*“; 5. молитва: „*Лекару душа и шела наших, Који си ѡреузео на себе слабосћи народне...*“; 6. молитва: „*Боже наш, Боже који сјасаваши, чинећи милосћи хиљадама...*“; 7. молитва: „*Оче Свешћи, лекару душа и шела*“ (Синајски 973).

⁷⁵ „Држећи главу болесника, говори молитву: *Оче Свешћи, лекару душа...*“ (Синајски 973).

⁷⁶ „И пошто сваки појединачно изговори ову молитву, помазује га сваки од презвитера светим јелејем, чинећи знак крста на челу његовом, на носу, и на подбражку, и на врату, и на оба ува, и на рукама, појући тропаре...“ (Синајски 973).

⁷⁷ После помазивања болесног, помазују све присутне.

⁷⁸ „Потом му дају Божанствене Светиње и причешћује се“ (Синајски 973).

⁷⁹ После Отпуста, свештеници одлазе са болесником у његов дом, где поју тропаре и 50. псалам, и за то време помазују крстолико освећеним јелејем кревет болеснога, као и цео дом.

⁸⁰ Лк 19,1-10.

⁸¹ А. Дмитријевскога, нав. дело, 197-202.

⁸² „Аколутија за болесне у присуству седам свештеника“ (Синајски 960).

века, а нарочито после 13. века, све више испољавала у Византијској Цркви, под утицајем западних струјања, пресудно је допринела да се коначно деси оно што се збивало и са осталим светим тајнама. За разлику од првога миленијума, када су свете тајне доживљаване као средства која су на тајинствен начин исправљала или учвршћивала⁸³, а опет, у другим примерима, на нов начин устројавала однос појединца са евхаристијском заједницом, односно Црквом⁸⁴, што се може закључити и из саме њихове садржине, сада исте те свете тајне све више бивају посматране као својеобразна средства за опслуживање личних или службених потреба појединаца, па и црквених структура⁸⁵. Следствено таквој перспективи, а зарад практичне функционалности самог чина, укида се управо онај „део“ Тајне, због кога преостали део и постоји⁸⁶.

Ограничавање намене јелеосвећења на искључиво терапеутску димензију, односно буквално физичко оздрављење болеснога, треба посматрати као коначни повод одвајању саме аколутје од Божанствене Евхаристије, док се, истовременим усредсређивањем на опипљиву дејственост тајне, додатно истрајавало на вишеслојном садржају самог чина.

⁸³ После првога антифона: „*Госїоде, Госїоде, који милошћу и милосрђем Својим...*“, иза другог антифона долази молитва: „*Велики у милосїи и боїаїи у доброїи...*“, док се после трећег антифона говори Молитва входа: *Молимо Те, Госїоде Боже, да испїочии милосїи Своју над уљем овим...*“

⁸⁴ Као што је истакнуто, целокупан овај чин понавља се током седам дана, а човек над којим се савршава света тајна „до испуњења седам дана нити се удаљава, нити се умива, већ са стрпљењем борави у светој цркви док се не наврши седам дана, а седморица свештеника служе седам дана један по један...“ (Синајски 960).

⁸⁵ Под овим се, првенствено, мисли на покајање и јелеосвећење.

⁸⁶ Реч је, у овоме случају, о крштењу, хризми, браку и тајни свештенства.